

TONG YULDUZI

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqib boshlagan

№ 14 (66295)
2001 yil 6 aprel, juma

Sotuvda erkin narhda

BESHINCHI SINFNING TO'QQIZ YOSHLIO'QUVCHISI

Shohruhbeckning otasi, amakilari, tog'alari ham sport bilan shug'ullanishadi. Shuning uchunmi u uch-to'rt yoshidan sportga mehr qo'ydi. Bog'chadagi o'yingohda o'rtoqlari turtilib, yiqilib yuradigan vaqtda u bemaolol arg'imchoqning tepasidagi temirga tortila olardi. Buni ko'rgan bog'cha opalari: «O'g'lingizni sportga bering. Undan yaxshi sportchi chiqsa kerak», deb oldindan bashorat qilishdi.

Shohruhbeck nafaqat sportga, balki o'qish-o'rganishga, ilm olishga astoydil intildi. Tengdoshlari orasida o'zining bilimdonligi bilan ajralib turdi va olti yoshidan maktabga bordi. Maktabda a'lo o'qigani, namunali xulqqa ega bo'lganligi uchun bir yilga sakradi. Natijada tengdoshlari 3- sinfda o'qiyotgan vaqtda u 5- sinf o'quvchisi bo'ldi. Ayni kunlarda esa sinfdoshlari - aka-opalari oldida uyalib qolmaslik uchun yanada o'qishini kuchaytirayapti.

DO'STLIK-

HAMKORLIK, HAMFIKRLIKDA

Sport insonni kamtar, oliyjanob qilib tarbiyalaydi, deyishadi. Unga qo'shimcha qilib kamgap ham qiladi, degan bo'lardim. Shohruhbeck bilan suhbatlashish biroz qiyin kechdi. U o'zi haqida ko'pam maqtangisi kelmadi, nazarimda. Shuning uchun ham u haqda ko'proq narsalarni onasidan bilib oldim. Ammo do'stlik haqida gap ketganda uning o'zi quvonib-quvonib so'zladi.

-Do'stlarim ko'p. Bo'lar-bo'lmasga janjallashishni, tortishishni yoqtirmayman. Shuning uchun ham doimo

OILAMIZ BILAN G'OLIBMIZ

Men shaxmatni yetti yoshimdan boshlab o'rganganman. Singlim Aziza 3-sinfda o'qiyotgan vaqtlaridayoq meni mot qilgan. Hozir 3- sinfda o'qiydigan ukam Alisher ham bizga bo'sh kelmaydi.

Xullas, oilamizda hammamiz shaxmat o'ynaymiz. Bo'sh qoldik deguncha shaxmat donalarini suramiz. Shaxmat miyani charxlaydi, deyishadi-ku. Shuning uchunmikan, hammamiz aniq fanlardan a'lo baholarga o'qiyamiz. Murakkab masalalarni yechishda sira qiynalmaymiz.

YAqinda tumanimizda o'tkazilgan «Olimpiada umidlari-2001» sport musobaqasida Umida, Aziza Saidovalar, ya'ni bizning oilamiz g'olib bo'ldi va viloyatga yo'llanma oldik. Endigi vazifamiz - g'oliblikni qo'ldan bermaslik.

Umida SAIDOVA,
Sirdaryo viloyati, Sirdaryo tumanidagi 32- maktabning 7- sinf o'quvchisi.

yaxshi muomilada bo'laman. Mabodo so'zimga ko'nmasa, yaxshilab... sport bilan shug'ullanishini taklif qilaman. Shunda bekordan-bekorga kaltak «yemaysan», deyman. Menimcha u albatta tushunadi.

Eng

Yaqinda O'zbekiston «Dinamo» jismoniy tarbiya-sport jamiyati qoshida «Qo'l jangi» sport turi bo'yicha 10-11 yoshli o'g'il bolalarning musobaqasi o'tkazildi. Unda Toshkent shahri va viloyatlardan kelgan sportsevar o'quvchilar ishtirok etdi.

Ushbu bellashuvning g'oliblaridan biri tengdoshingiz Shohruhbeck Qo'chqorovdir. Bo'lajak polvonimiz Toshkent shahar, Mirobod tumanidagi 110- maktabning 5-«A» sinfida yxshi baholarga o'qiydi. Shu bilan birga «Dinamo»dagi «Qo'l jangi» mashg'ulotining doimiy a'zosi. Shohruhbeck bilan tanishing, undan o'rnak oling!

yaqin

do'stlarimdan

biri sinfdoshim o'n bir

yoshli Jo'rabek Usmonov. U

sinfkom. Matematika fanini juda yaxshi biladi. Qiynalgan vaqtlarimda menga yordam beradi. Sportning tennis turiga qiziqadi va shug'ullanadi. Uyimiz ham bir-birimizga yaqin. Bo'sh vaqtlarimizda men unga karatening boshlang'ich

elementlarini o'rgataman. O'z o'rnida u ham menga tennisni qoyil qilib o'ynashni o'rgatadi.

Yana bir do'stim aka-uka Sobir va Sodiqlardir. Ular 6- sinfda o'qishadi. Yana Artur,

Ram

5- sinfda

o'qishadi. Bundan

tashqari sinfdoshlarim bilan ham inoq va sirdoshmiz.

Ha, do'st, o'rtoq bo'lish uchun uning yoshi qiziqirmaydi. Eng asosiysi bir-birini tushunsa bo'lgani. Insonning do'sti qancha ko'p bo'lsa shuncha yaxshi. Zero, do'stlik bor joyda hurmat bor. Hurmat

MUSTAQILLIK SHAROFATIDAN

V.A.Uspenskiy nomidagi Respublika maxsus musiqa maktabida o'qiyman. Bizga ingliz tili fanidan saboq beradigan ustozimiz Alla Grigoryevna Tabachnikova ko'pincha xomush bo'lib yurardilar. Ayniqsa, 9 may bayrami arafasida. O'tgan yili shahrimizda Xotira maydoni tashkil qilingan kunlarda ustozimizning kayfiyatlari ancha ko'tarilib qoldi. Bir kuni ustozimizni davraga olib, bu holning sababini so'radik. Shunda Alla opa bizga boshidan kechirgan voqeani so'zlab berdilar:

-Bolaligim, sizlardek davrim suronli urush yillariga to'g'ri kelgan.

Ko'p qatori otamni ham frontga kuzatganmiz. Onam ikkimizning ko'zimiz xat tashuvchi amakining yo'llarida nigoron edi. Zamon og'ir, bir kunning hisobiga beriladigan bir bo'lak qora non ham har kuni nasib etavermasdi. O'rtoqlarimning otalari, akalardan xat-xabar kelgudek bo'lsa, men ham ilinj bilan termulib turardim. Afsuski, otamdan hech bir xabar bo'lmadi. Hatto qora xat ham olmadik. Bir kuni erta tongda bir askarning baland ovozdagi «urush tugadi» degan baqirig'idan cho'chib uyg'onib ketdim. Ana endi dadajonim qaytadilar, degan ilinjda ko'chaga ko'z tutdim. Ammo yana o'sha mash'um sukunat. O'ligini ham, tirigini ham bilmaymiz... Keyinchalik onamdan ham ayrilib qoldim. Hayotda yolg'iz yashashdan ham og'irroq narsa bo'lmasa kerak.

Yaqinda Yurtboshimizning tashabbuslari bilan poytaxtimiz Toshkentda Xotira maydoni tashkil qilinganini eshitib, «noumid shayton» deganlaridek, u yerga bordim. Ne ko'z bilan ko'rayki, jangda mardlarcha halok bo'lgan jangchilar ro'yxatida otamning ham ism-familiyalari turibdi-da...

Sevinganimdan baqirib yuboray dedim. Yana yanglish ko'rmadimmi, deya ikkilanib, sevinch yoshlari to'la ko'zlarimni artib, qayta-qayta o'qidim.

To'g'ri ekan, dadamning ismlari...

Bolajonlarim, bularning bari mustaqilligimiz sharofatidan, Yurtboshimizning dono siyosatidan. U kishining ayniqsa, Yoshlarimiz bizdan ko'ra dono, kuchli, bizdanda bilimli va albatta baxtli bo'lishlari kerak, degan gaplarini juda yaxshi ko'raman.

Va bu yo'lda bor kuchim, bilimim, qobiliyatimni ayamayman, deya hikoyalarni yakunladilar Alla opamiz.

Ustozimizning so'zlaridan ruhlanib, biz ham Prezidentimiz orzulagandek o'g'il-qizlar bo'lishga so'z berdik.

Xumoyun NIYOZOV,
7-sinf o'quvchisi.

COF IYPAK- MOF IYPAK

bor joyda hamkorlik, hamfikrlik bor. Buni bolalar unutmamasalar bo'lgani.

KELAJAK O'TMISHDAN O'RGANADI

Qahramonimiz badiiy kitoblari o'qishni ham yodidan ko'tarmaydi. U ko'proq tarixiy asarlarni mutolaa qiladi. Shohruhbeck shu kunlarda Sohirqiron Amir Temur haqidagi kitobni o'qib chiqibdi. Ayni kunlarda esa Ahmad Yassaviyning kitobi uning qo'lida. Hatto otasi bilan A. Yassaviy qabrini ziyorat ham qilib kelibdi.

- Bobokalonlarimizning muqaddas merosini o'rganish, betakror madaniyat va qadriyatlarimizga ega ekanligimizni his etib yashash, bu boyliklarni asrab-avaylash biz yosh avlodning burchidir, -deydi u.

SOG'LOMNING ORZULARI HAM SOG'LOM

Barcha bolalar qatori Shohruhbeckning orzulari ham bisyor. «Dinamo»dagi treneri Bayram aka Bayimbekovdek kuchli bo'lish, Artur Grigoryandek butun jahonga

O'zbekiston Bayrog'ini baland ko'tarish, otanasiga munosib farzand bo'lish, ustozlarining ishonchini oqlash... Eहे, bularni sanab adog'iga yetib bo'lmaydi. Orzuumidlari ijobat bo'lishi uchun o'qish, o'rganish va albatta o'z ustida tinimsiz mashq kerak.

Buni qalbdan tushuna olgan tengdoshingiz Shohruhbeck

Qo'chqorov har bir daqiqani g'animat deb biladi. Uning shiori: «Biz vaqtga qaraymiz, vaqt esa hech kimga».

Feruza ODILOVA.

MILLIONLAR O'YINI

Mening ismim Qobilbek. Fanlardan a'lo baholarga o'qish bilan birga sportning futbol turiga qiziqaman. Mahallamizda men kabi millionlar o'yiniga qiziquvchilar juda ko'p. Shuning uchun ham mahallamizdagi Sayfiddin aka va Mirsoat akalar biz kabi bolalarni to'plab, haftada ikki marotaba mashg'ulot o'tishayapti. Mashg'ulotni Farhod bozori yaqinidagi sport maydonchasida o'tamiz. To'g'ri, maydon bizga biroz uzoqroq. Biroq, futbolga kuchli qiziqishimiz sabab uning uzoqligi sezilmaydi.

Ayni kunlarda biz o'quvchilar yashil maydon sirlarini qunt bilan o'rganayapmiz. Men va do'stlarim sportning bu turini hech qachon qoldirmaslikka harakat qilamiz. Kelajakda futbol terma jamoasi jahon chempionatiga chiqishiga o'z hissamizni qo'shsak, deyman.

Qobilbek MUHAMEDOV,
Akmal Ikromov tumanidagi 297- maktabning 5-sinf o'quvchisi.

MENING CHIN DO'STIM

«Tong yulduzi» gazetasi 5-sonidagi «Chin do'stingiz bormi?» homli maqolani o'qib ko'rdim. Menimcha, har bir kishining chin do'sti bo'ladi. Mening ham do'stlarim ko'p. Hech birisi yomon emas. Lekin har kishining ko'ngliga yaqin, ko'nglini topa oladigan do'sti bo'lar ekan. Ana shunaqa do'stlarni chin do'st deb o'ylayman. Mening shunaqa chin do'stlarim, sinfdoshlarim bo'lmish Gulzoda Mirzakarimova, Xurshida Kamolova va Zarnigor Xolmetovalardir. Inson do'st tanlashda adashmasligi kerak. Do'stim deb dushmaniga sirini aytib qo'yish mumkin. Yaxshi kunda do'st bo'lib, yomon kunda tashlab ketadiganlar ham bor.

Umida **BOLTABOYEVA**,
Andijon shahridagi Hamid Olimjon nomli 4-
maktabning 5-sinf o'quvchisi.

DO'STLARIMIZ KO'PAYDI

Toshkent viloyatining Olmaliq shahrida X Viloyat iqtidorli bolalar anjumanida viloyatning barcha tuman va shaharlaridan kelgan iqtidorli o'quvchilar bilimlarini yana bir bor jiddiy sinovdan o'tkazdilar. O'lkashunos, tarixchi, adabiyotchi, ekolog, sayyoh, geograf va boshqa bir qancha yo'nalishlar bo'yicha g'oliblik uchun bellashdilar. Anjumanning ochilish marosimida 5-, 6-, 8-sinflarning geografiya darsligi muallifi Fayoz aka Musayev nutq so'zlab, har birimizga omadlar tiladilar.

«O'lkashunos-geograf» yo'nalishida dugonam Mashhura ikkimiz ham qatnashib, viloyatda birinchilikni qo'lga kiritdik. Tadbir bahona ko'plab do'stlar orttirib, bir olam taassurotlar bilan qaytdik.

Saida **JABBOROVA**,
Toshkent tumanidagi 2-maktabning
9-«A» sinf o'quvchisi.

MAKTABIMIZ OBOD, DILIMIZ SHOD BO'LDI

O'lkamizga bahor fasli kirib kelishi bilan barchamizni bahoriy bir ajib kayfiyat qurshab oladi. Qishki qalin liboslarimizni yechib, yengil kiyimlarga o'tamiz. Shu kunlarda inson va tabiat o'rtasidagi o'xshashlikni yanada yaqqolroq his etgandek bo'lamiz. Qish bo'yi oppoq ko'rpagiga o'ranib, mudrab yotgan tabiat ham o'z husnini, ko'rku tarovatini namoyon eta boshlaydi.

Shunday kezlarda yerda yotgan biror bir qog'oz chiqindilari ham, has-cho'plar ham darhol ko'zga tashlanib qoladi. Ishlamagan odamning ham g'ayrati jo'shib ketaveradi.

Maktabimizda o'tkazilayotgan shanbalik va obodonlashtirish ishlarida quyi sinf o'quvchilaridan tortib yuqori sinflargacha bajonidil ishtirok etyapmiz. Maktabimizning ichki va tashqi hovlisi, ekin maydonlari sinflarga bo'lib berildi. Bizning guruhimizga sinf rahbarimiz Muhabbat opa Akbarova boshchilik qildilar. Ariqlarni tozalab, daraxtlarning taglarini yumshatdik. Shanbalik kunida bog'imizni yanada kengaytirib, 30 tup mevali daraxt ko'chatini o'tqazdik. Maktabimiz yanada obod, dillarimiz esa shod bo'ldi. Zo'r g'ayrat bilan ishlashimizdan mamnun bo'lgan sinf rahbarimiz barchamizga minnatdorchilik bildirib, shunday dedilar:

–Bugun siz ekkan ko'chatlar bir necha yillar o'tib hosilga kiradi. Uka va singillaringiz mevasidan totinib, soyasidan bahra oladilar. Buning savobiga nima yetsin?! Siz bugun o'z mehnatingiz bilan ana shunday savobning uchidan tutdingiz va u siz bilan doimo hamroh bo'lib yuradi...

Ustozimizning ushbu so'zlarini tinglab, men anglagan hayot falsafasining yana bir sahifasini kashf etgandek bo'ldim.

Dilfuza **MAJIDOVA**,
Toshkentdagi Muqimiy nomli
154-maktabning 8-«B» sinf o'quvchisi.

ATIRGULGA ARG'IMCHOQ SOLIB BERAMAN

Navro'zbek: Bahoroy opajonim, men sizni izla-ab yursam, siz bu yerda - binafsha gulining soyasida xayolga cho'mib o'tiribsiz ekan-da!

Bahoroy: Izlaganingizni bilmabman, ukajon, bo'lmasa binafshaning barglari orasidan boshimni chiqarib: «Men bu yerdama-an!» degan bo'lardim. Lekin xayol surib o'tirganim yo'q, uchta dugonam kashtalarini olib kelishmoqchiydi, shunga joy tayyorlayapman. To'rtovlashib binafshaning soyasida do'ppi tikamiz.

Navro'zbek: O'zinga aytmabsiz-da: Maysaning qiyoqlaridan narvon yasab berardim, bodom daraxtiga chiqib, gulining ichida atrofini tomosha qilib, do'ppilaringizni tikaverdilaringiz...

Bahoroy: Sizgayam ish bor, ukajon. Tushlikda qizlarni asal bilan siylamoqchiydim. Bog'imizning yuqorisida xo'pam momaqaymoqlar ochilibdi. Olib kelishga ulgurmayapman.

Navro'zbek: Mayli, men uni olib kelaman. Siz asalni oqizvolishga ayam xamir qoradigan tog'orani tayyorlab qo'ying-da!

Bahoroy: Xo'p bo'ladi, ukajon! Yana bir iltimos, yo'l-yo'lakay birorta atirgulning shoxiga arg'imchoq tashlab qo' yasizmi? Bahorda arg'imchoq uchging keladi-da!

Navro'zbek: Atirgulning tikoni bor-ku! Yaxshisi, ikkita Yalpizning o'rtasiga karnaygulning tanasidan to'sin tashlab, o'shanga arg'imchoq osib beray...

Bahoroy: Voy-voy, bu hazilingizmi, chiningizmi? Yalpiz suv bo'yida-ku! Qiziqib ketib, arg'imchoqni baland-baland uchirib, yana suvga shaloplab tushmaylik. Yana kulasiz. Sizni qarang-u... Men sizga Marg'ilonning bodom gulli do'ppisidan tikib beraman, deb yarim tungacha oy nuridan ipak qatimlab eshsam-u... Siz...

Navro'zbek: Opajonim, ismingiz ham biram chiroyli-yey, Bahoroy! Hazillashdim. Sizlar uchun atirgul shoxlaridagi hamma tikanlarni terib, aravachaga yuklab tandirga tashiyman. Ayam ko'k somsa yopmoqchilar, tandirni qizitib beraman.

Sizga esa o'rikning gulidan o'zingiz yaxshi ko'rganingizday - etaklari keng, uzun, yenglari raqqosalarnikiday pipirakli, yoqalari jimjimali ko'ylak tikirib, osmondan uchgan yulduzni ushlab olaman-da, belbog'iga tugma qilib qadattirib beraman. Chevar ninachi ip-ninasi bilan sizdan o'leov olgani kutib o'tiribdi. Shuning uchun men sizni izlab yuruvdim-da, opajonim!

Gulgun **SULTONOVA**,
Toshkentda 274-maktabning
11-sinf o'quvchisi.

DARSLIKLAR SODDAROQ BO'LSA...

Tajribali o'qituvchilarimiz bizga juda yaxshi dars beradilar. Sinf rahbarimiz Zokirova Mahsuma opa, fizika o'qituvchimiz Akbarova Muhabbat, ma'naviyat o'qituvchisi Xolxo'jayeva Nozima, rus tili o'qituvchimiz Nina Ivanovnaning darslari menga juda yoqadi. Darslarni yaxshi tushuntirishadi. Lekin hozirda biz uchun darsliklarimizdagi mavzularning murakkabligi, ikkinchidan tushunarsiz va uchinchidan xato qilib berilgani sababli ham o'qituvchimiz tushuntirib bergandagina anglaymiz. Men hamma kitoblar xato qilib yozilgan deb ayto olmayman. Masalan, fizika kitobini to'liq o'qib chiqsak judayam ko'p xatolar chiqadi. Lekin biz bu mavzularni o'qishga majburmiz. Chunki bu maktab darsliklari. Lekin kelajakda shu yo'nalishda ketsak, qanday bo'lar ekan? Tushunarli qilib berilgan eski kitoblardan o'qisak bo'larmikan? Yoki kitob tuzuvchilari soddaroq qilib tuzishsa bo'lardi-ku!

Nigora **BO'RIXONOVA**,
Toshkent shahar,
Mirobod tumanidagi
154-maktabning
7-«V» sinf o'quvchisi.

G'OLIB BO'LDIK

Men 2-sinfdan buyon she'rlar, maqolalar, topishmoq, hikoya va ertaklar yozib turaman. Qoraqalpog'iston respublika yoshlari va o'smirlari gazetasi «Jetkinshek»ning jamoatchi muxbiriman. «Amudaryo haqiqati» va «Amu tongi» gazetalarida ham she'rlarim, maqolalarim chiqib turibdi.

Yaqinda maktabimizda fizika fani bo'yicha 6-«G» va 6-«V» sinflari o'zaro bellashdi. Bu bellashuvning shartlari salomnoma, krossvord yechish, savol-javob, so'z o'yini va sardorlar bellashuvi. Bizning guruh yengamiz deb o'ylamagan edi. Sababi, guruhimizdagi Xushnud Yakipov va Bahodir Yo'ldoshev shu kuni kelmadi. Ularning o'rni Ulug'bek Otajonov, Bayram Saparniyozov qatnashdi. Shunday bo'lsa-da, «Kuch» nomli guruhimiz bu bellashuvda mutlaq g'olib bo'ldi.

Sanobar **JUMANOVA**,
Qoraqalpog'iston Respublikasi,
Amudaryo tumanidagi
11-maktabning
6-sinf o'quvchisi.

A'LOCHILAR FAXRIMIZ

Tumanimizdagi 8-son ixtisoslashtirilgan iqtidorli bolalar maktab-internatida o'qiyamiz. Internatimizda barcha shart-sharoitlar muhayyo. Mustaqilligimiz bois bilimdon tengdoshlarimiz chet ellarda o'qish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Maktab-internatimizda tahsil olgan Saodat Ahmedova ham Amerika Qo'shma Shtatlarida o'qishini davom ettirayapti. Viloyat olimpiadasida maktabimiz o'quvchilari birinchi, ikkinchi, uchinchi o'rinlarni olib qaytishdi. Ustozlarimiz mehnati o'z mahsulini ko'rsatdi. Maktab-internatimiz nomi ulug'landi. Qalbimizda faxrlanish tuyg'usi jo'shurdi. Shunday maskanda ta'lim-tarbiya olayotganimdan xursand bo'ldik.

Buxoro viloyati,
8-son iqtidorli bolalar
maktab-internatining
7-sinf o'quvchilari.

BETAKROR

MISRALAR SOHIBI

Mana, bir necha yildirki xalqimiz nafis bir she'riyatning dilbar va muattar hididan bahramand bo'lmoqda. Bu -Abdulla Oripov she'riyatidir. Ularning she'rlari o'ta pinhoni, kitobxon dardiga shifobaxsh, ta'sirchandır. Har bir misralar o'quvchida o'tkir xulosalar uyg'otuvchi hislatlarga ega.

Iymonim komilki, o'zbekim she'riyatida A.Oripovning ham betakror maktabi bo'lib, bizdek toliblari bobomiz iste'dodini qo'limizdan kelgancha davom ettiramiz.

Rustam **TURSUNOV**,
Poytaxtimizdagi
204-maktabning
7-sinf o'quvchisi.

Aziz zamondoshlar! Hammamizga ma'lumki, milliy kuy va qo'shiqlar madaniyat va ma'naviyatning bitmas-tuganmas manbaidir. Insonni mehnatda ruhan tetik qiladigan, do'stlarga vafodorlikka, dushmanlarga nisbatan shafqatsizlikka undaydigan, qo'shiqqa hamroh dillar esa hamisha yengilmas va mag'rur.

Ona Vatanni e'zozlashga undash milliy va umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan yoshlarimizda mehr-muhabbatni shakllantirish maqsadida O'zbekistonda yana katta taraddud boshlandi. Mustaqillikning o'n yilligi munosabati bilan Xalq ijodiyoti va madaniy-ma'rifiy ishlar respublika ilmiy-uslubiyat markazi mamlakat teleradiokompaniyasi va madaniyat ishlari vazirligi hamkorligida oilaviy ansambllarning televizion festivalini o'tkazishga qaror qildi.

2001 yil-O'zbekistonda «Onalar va bolalar» yili deb e'lon qilinganidan xabaringiz bor. Shu munosabat bilan onalar va bolalar muhofazasi, ularning sog'lig'i, orzu va umidlari ro'yobi uchun intilishlar avj olib ketgan. Oilaviy ansambllar festivali ham qaysidir ma'noda onalar va bolalar ruhiyatiga shodlik olib kiradi. Chunki san'atga oshno yuraklarda yomonlik urchimaydi. Ezgu niyatlar

yaxshilikka, go'zallikka intilishlar bisyor bo'ladi.

Festival tashkilotchilaridan biri Xalq ijodi va madaniy-ma'rifiy ishlar Respublika ilmiy-uslubiyat markazi bosh yo'riqchisi Muhammadjon QOZOQBOYEV bilan muxbirimiz shu

OILAMIZ SAN'ATI

xususda suhbatlashdi.

-Muhtaram Muhammadjon aka! Festivalning tashkiliy ishlari haqida gapirib bersangiz.

-Kuni kecha tashkilotchi-yu targ'ibotchilarimiz bilan jiddiy suhbatlashib oldik. Bu suhbat oynai

jahon orqali namoyish etilib, elga maqsadimiz, istak va niyatlarimizni ma'lum qildi. Ya'ni, festivalning ilk

bosqichlari tuman va shaharlarda mart, aprel, may va iyun oylarida Qoraqalpog'iston Respublikasi hamda viloyatlar markazlarida o'tkazish ishlari boshlab yuborildi. G'olib deb topilgan oilaviy ansambllarning konsert dasturlari videotasvirga yozib olinadi va

televideniya muntazam namoyish etib boriladi. Oilaviy ansambllarning konsert maromnomalari istiqol g'oyalarini tarannum etuvchi mumtoz va zamonaviy bastakorlar va shoirlarning kuy hamda she'rlari bilan aytiladigan bo'lishi kerak.

-Konsert programmasida siz ko'prog nimalarga ahamiyat berasiz?

-Albatta, oilaviy ansambllarimiz Ona vatanga muhabbat va sadoqat, mehr-oqibatni qanday ifoda etishlariga xizmat qiladi. Ular o'z dasturlariga qadimiy xalq qo'shiqlari, laparlar, aytishuvlar hamda

o'lanlarni, shuningdek boshqa qardosh xalqlarning noyob durdona asarlarini ham kiritishlari mumkin.

-Oilaviy ansambllar festivalining shartlari va g'oliblarini taqdirlash masalalari haqida ham gapirib bersangiz?

-Har bir oilaviy ansambl uchun umumiy ijro o'ttiz daqiqa qilib belgilandi. Yakuniy konsertga g'olib deb topilganlarning bittadan sara asarlari olinadi. Ular nufuzli hakam a'zolari va teletomoshabinlarning fikr va mulohazalari asosida baholanadilar. Ayniqsa, dasturlarning badiiy saviyasi, sahna liboslari, ovoz va sozlarning hamohangligiga jiddiy e'tibor beriladi. G'oliblar mustaqillikning o'n yilligi arafasida Toshkentda bo'lib o'tadigan yakunlovchi konsertda e'lon qilinadi va ularga diplomlar, qimmatbaho sovrinlar, tegishli tashkilotlarning faxriy yorliqlari topshiriladi.

Aziz o'quvchilar! Siz O'zbekistonda yana bir xayrli ishga qo'l urilganidan voqif bo'ldingiz. Chunki oilaviy ansambllar festivali mamlakatda badiiy havaskorlik san'atini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Oilalarni san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ajdodlardan meros bo'lib qolgan va unutilish arafasida turgan mumtoz xalq kuy va qo'shiqlarini izlab topadi, o'rganadi. Ularni keng targ'ib qilib, o'sib kelayotgan avlodlarda istiqolga bo'lgan shukronalik, milliy ong va milliy g'ururni shakllantiradi. Siz ham bu xayrli tadbirda faol qatnashing. San'atingiz, iste'dodingizni namoyon qiling.

Abduhamid ABDUG'AFFOROV suhbatlashdi.

QO'G'IRCHOG'IM UXLA-YO

- Qizaloq, ismingiz nima? O'zingiz haqingizda gapirib bering.

- Nigora Malikova. Yoshim 6 da. Shayxontohur tumanidagi 321-bog'chaga boraman.

- Konsertga keldingizmi?

- Ha, oyijonim bilan birga.

- Nimalarni yaxshi ko'rasiz?

- Rasm chizishni, raqsga tushishni, yana qo'shiq kuylashni. Shuning uchun ham bog'chamizda Gulnora opa, Ilmira opa rahbarligidagi raqs to'garagiga qatnashaman.

- Bog'chani yaxshi ko'rasizmi?

- Judayam. Hatto uyga kelganimda ham dugonalarim, qo'g'irchoqlarim bilan birga "bog'cha", "xola-xola" o'yinini o'ynaymiz. O'yinchoq beshigimga qo'g'irchoq'imni belayman, alla aytaman.

- Oyingizga ko'maklashmaysizmi?

- Uy ishlarida, kir yuvishda qarashaman. Ayniqsa, xamir ovqatlarni kesish va tugish ishlarini juda yaxshi ko'raman. Sabzavotlarni ham archib, to'g'ray olaman.

- Ulg'aysangiz kim bo'lmoqchisiz?

- Shifokor bo'lib, hammaning ko'ngliga yorug'lik olib kirmoqchiman.

- Niyatingiz hamrohingiz bo'lsin.

Ha, Nigoraxonga qarab turib, havasim keldi. Milliy qadriyatlarni mujassam qilgan holda katta qilayotgan ota-onasiga tasannolar aytdim.

«TOM VA JERRI» KIMGA YOQMAYDI

- Bolajon. Sizning ismingiz nima?

- Karimjon Po'latov. Yoshim 6 da. 522-bog'chaga boraman.

- Bo'sh vaqtingizda nimalar bilan mashg'ul bo'lasiz?

- Multfilmlar ko'raman. "Oqshom ertaklari", "Tom va Jerri", "Betmen", "Senimi, shoshmay tur" multfilmlarini qayta-qayta ko'raveraman.

KICHKINTOYLAR QURUNGU

- O'yinlardan-chi?

- Faqat o'yinchoq mashinalarni o'ynayman. Ularga garaj quraman, svetofor yasayman, yo'l-harakat belgilarini chizib, yana militsionerlar postini ham belgilab qo'yaman.

- Qoyil-e. Katta bo'lsangiz kim bo'lmoqchisiz?

- Prokuror bo'laman.

- Orzuvingiz ushalingizni chin dildan tilab qolaman.

YOSH TENNISCHIMAN

- Sizning ismingiz nima?

- Doston Nazirjonov. Yoshim 9 da, Chilonzor tumanidagi 270-maktabning 3-sinfda o'qiyman.

- O'zlashtirishingiz qanaqa?

- Baholarim "4" va "5". Ingliz tilini mukammal o'rganyapman. Rasm chizishni rosa yaxshi ko'raman. Tabiat manzarasini, tog'larni va hayvonlarni chizaman. To'rt faslni ifodalaydigan

«Turkiston» saroyi bolalar va onalar bilan gavjum. Men ham farzandlarim bilanman. «Farzandim - dilbandim» nomli konsert dasturining boshlanishiga hali vaqt bor. Yonimizda o'zaro qizg'in gaplashib turgan kichkintoylar e'tiborimni tortdi. Asta ularga yaqinlashib, savolga tutdim.

rasmlarim juda ko'p. Masalan, pag'apag'a yog'ayotgan qor ostida bolalar chang'i uchayotganini, savalab turgan yomg'irda soyabonli odamlarning ketayotganini, gullarga burkangan bahorgi

keladi. Har bir bolada bir dunyo sof orzu va niyatlar bor. Ularga qiziqib konsertni ham unutamaydim. O'g'limning zal tomon tortayotganidan sergaklandimda, jamiyatimiz gullari bilan birga tomosha ko'rgani kirib ketdim.

Nargiza ABDULLAYEVA.

bog'ni, bolalar cho'milayotgan yozni.

- Sportning qaysi turiga qiziqasiz?

- Shaxmat-shashka bilan birga tennisga. Do'stlarim Furqat, Zabixulla, Ravshanlar bilan birga tennis o'ynaymiz.

- Oyingizga-chi, yordamlashasizmi?

- Ha. Changlarni artaman, zinapoyalarni tozalab yuvaman.

- Ulg'aysangiz kim bo'lmoqchisiz?

- Men ulg'aysam tish doktori bo'lishni istayman. Chunki tish og'rig'i insonni juda azoblaydi. Agar tishlar sog', oppoq va baquvvat bo'lsa, odamga yanada husn beradi.

- Yaxshi orzu. Niyatingiz ro'yobga chiqsin.

Menga qo'yib bersa har bir bolaning dilidagi gaplarini bilgim

«ИҚТИСОДИЁТДАҲ САБОҚЛАР» СИРТҚИ МАКТАБ КОНКУРСИНИНГ 2000-2001 ЎҚУВ ЎИЛИ МАВСУМИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Республикамиз бозор иқтисодиёти томон шахдам одимлар билан бораётган бир пайтда аҳолининг иқтисодий саводхонлиги ва янги иқтисодий тафаккурни шакллантиришга бўлган эҳтиёж тобора долзарб бўлиб бормоқда. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг 2001-2005 йилларга мўлжалланган иккинчи босқичида кўзда тутилган режалар, иқтисодий таълимнинг сифат ва мазмун жиҳатидан янги даражага кўтариш вазифасини келтириб чиқаради.

Худди шу вазифалардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, Республика таълим маркази, Ўзбекистон телерадиокомпанияси, «Тонг юлдузи» газетаси, «Камолот» ижтимоий ҳаракатининг «Ёшлар муаммолари» институти, лойиҳа муаллифлари — фан номзодлари Эргашвой Сариков ва Баҳодир Хайдаровларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлаб, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсининг

2000-2001 ўқув йилги янги мавсумини эълон қилди. Конкурс март-май ойлари давомида бўлиб ўтмоқда. Ҳар ҳафтада «Тонг юлдузи» газетасининг ҳар бир сониди конкурс топшириқлари ва бу топшириқларни бажариш учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилмоқда.

«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурси учинчи бор ўтказилмоқда. Конкурс ташкилотчилари ўтган йилги тажрибалардан келиб чиқиб, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурси билан бир қаторда яна икки йўналиш бўйича алоҳида кичик конкурсчалар ўтказишга қарор қилдилар:

I йўналиш: Энг яхши иқтисодий мазмундаги мақолалар конкурси.

II йўналиш: Энг яхши бизнес режа лойиҳаси конкурси.

«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсининг ўзагини газетада бериб бориладиган дарс топшириқлари асосидаги конкурс ташкил қилади. Бошқа кичик конкурсларга қатнашмоқчи бўлган ўқувчилар бу асосий конкурс шартларини бажариб боришлари лозим. Кичик конкурсларга оид жавоб материалларини якунловчи босқичга а март -

апрел ойлари давомида газета номига юборишингиз лозим бўлади. Энг яхши деб топилган ишлар газета саҳифаларида ёритиб борилади.

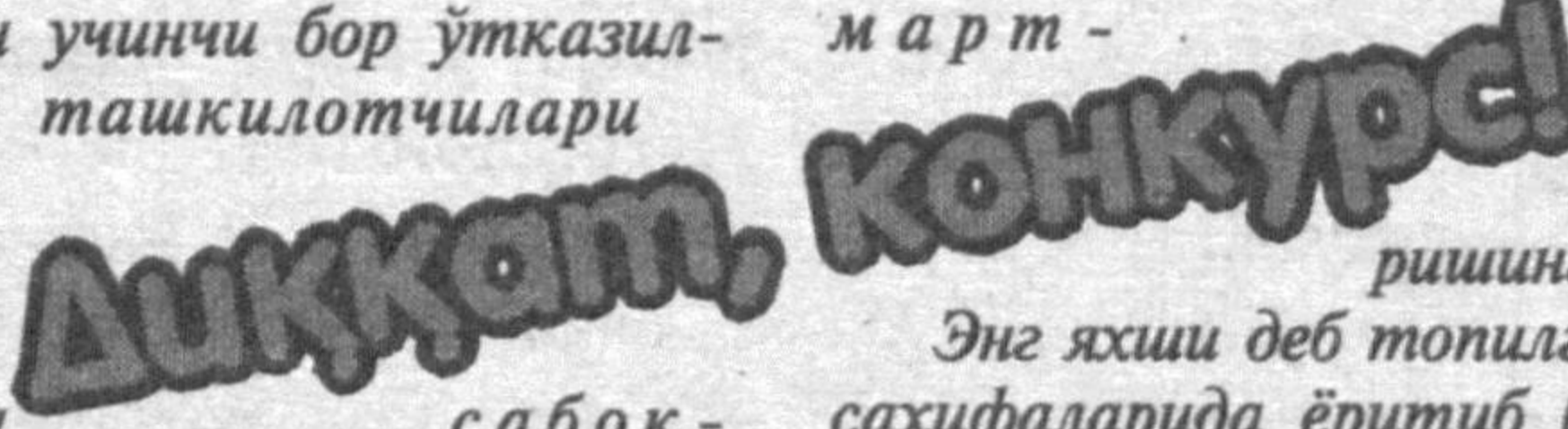
«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсига оид дарс материаллари ва топшириқлари ҳар ҳафта газета орқали бериб борилади. Сиз дарс материалларини ўрганиб чиқиб, топшириқларни бажариб, жавоб йўллашингиз зарур бўлади. Топшириқ шартларини газетада кўчириб олишингиз ёки ундан ксерок-

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 10 йиллигига бағишланади

сда нусха олиб, тўлдириб жўнатишингиз мумкин. Шунингдек, топшириқни бевосита газетадан қирқиб олиб, тўлдириб йўллашингиз ҳам мумкин.

Конкурснинг якуний босқичи 2001 йил май ойида Тошкент шахрида ёки ёз пайтида бирор сўлим оромгоҳларнинг бирида бир неча кун давомида ўтказилиши мўлжалланмоқда. Якунловчи босқич олдинги йиллардагидан фарқ қилади. Бу йилги конкурснинг якунловчи босқичига энг зукко ўқувчилар таклиф қилинади. Бу йил ҳам сизларни ҳомишларимизнинг телевизор, магнитофон, аудиоплейер, компьютер ўйинлари, ўқув қўлланмалари ва иқтисодиётга оид китоблар тўплами каби қимматбаҳо совғалари кутмоқда.

Кўрик-танлов материалларини газетамиз тахририятига йўллашингизни сўраймиз. Манзила: 700011, Тошкент, Навоий кўчаси 30, «Тонг юлдузи» газетаси, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсига.

ТАДБИРКОРЛИКНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ

8-дарс

Тадбиркорликни ташкил қилиш бир нечта шаклларда бўлиши мумкин. Уларнинг энг соддаси - бу якка тартибдаги тадбиркорликдир. Бу ҳолда тадбиркор якка ўзи тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланади, ўз ишнини ўзи ташкил қилади. Бундай фаолият билан шуғулланиши учун жойлардаги ҳокимиятлардан тегишли рухсатнома (патент) олиш етарли бўлади. Якка тадбиркорлик билан шуғулланувчи шахс фаолияти учун маблағни ўз ҳисобидан ишлатади. Ишнинг натижасига ҳам ёлғиз ўзи масъул бўлади. Якка тартибдаги тадбиркорлик фаолиятининг имкониятлари жуда чегараланган бўлиб, уни майда бизнесга киритишад.

Агар сиз олдингизга тадбиркорлик билан астойдил шуғулланишни мақсад қилиб қўйган бўлсангиз, тадбиркорликни фирма (корхона) кўринишида ташкил қилганингиз маъқул бўлади.

Фирмада (корхонада) тадбиркорлик фаолияти амалга оширилади. Унда фойда олиш мақсадида турли хил эҳтиёжларни қондириш учун товар ва хизматлар ишлаб чиқарилади.

Фирмаларнинг ўз номи, муҳри ва белгилари бўлиб, тегишли давлат органлари томонидан рўйхатга олинади. Банкларда ўзларига тегишли ҳисоб рақамлари бўлиб, барча пул билан боғлиқ ишлар банк орқали амалга оширилади.

Фирмалар (корхоналар) ташкилий

тузилишига, фаолият турларига қараб турли хил кўринишларда бўлиши мумкин.

ХУСУСИЙ ФИРМАЛАР. Хусусий фирмалар асосида хусусий мулк ётади. Фирмалар бу мулк якка шахснинг ёки кўпчиликнинг мулки эканлигига қараб ҳам ажратилади. Эгаси якка шахс бўлган хусусий фирмада фақатгина шу шахснинг ўзи ишлаши шарт эмас. Унда исталган одам ишлаши мумкин. Бу ҳолда фирма эгаси ишловчиларни ишга ёллаган бўлади ва бу ишловчиларни тадбиркорлик билан шуғулланаяпти деб бўлмайди. Чунки фирма фаолиятдан олинган фойда ҳам, зарар ҳам фақат фирма эгасига тааллуқли бўлади. Ишловчилар эса келишилган маош эвазига хизмат қиладилар. Бундай турдаги хусусий фирмалардаги фаолият ҳам кичик бизнесга мисол бўлади, чунки уларнинг фаолият миқёси чегараланган бўлиб, тез очилиб ва ёпилиб туради.

Маълумки, катта миқёсдаги ишлар катта бошлангич маблағ талаб қилади. Бундай ишларни амалга ошириш учун ҳамжиҳатликда иш кўришларига тўғри келади. Шу боис ширкат шаклидаги хусусий фирмалар ташкил қилинади. Бундай фирмалар бир неча фуқаронинг - жисмоний шахснинг мулки асосида тузилади. Ширкатнинг ташкилотчилари унинг таъсисчилари деб аталади.

Таъсисчилар фирманинг бошлангич маблағига ўз пул маблағлари ва мол-мулклари билан ҳисса қўшадилар. Бундай ширкатлар фаолиятининг натижасидан олинладиган фойда ҳам, зарар ҳам ўртада маълум келишилган қоидага кўра баҳам кўрилади. Тадбиркорликнинг бундай шакли, тадбиркорларнинг маблағ ва мулкларини йиғиб, катгароқ ишларга сарфбар қилишда қўл келади. Фойда ва зарарнинг ўртада бўлиши ҳар бир шерик учун тадбиркорлик фаолияти хатарини камайтиради. Шу билан бирга, камроқ сармоёга эга бўлган одамларнинг ҳам тадбиркорлик билан шуғулланишига имконият яратилади.

Кўпчилик ҳолларда фирма фаолиятдан келадиган фойда таъсисчилар ўртасида бошлангич ҳиссалари миқдорига мос равишда тақсимланади. Масалан, Алиев фирманинг бошлангич капиталига 20% миқдорда ҳисса қўшган бўлса, фойданинг ҳам мос равишда 20% ини олади. Бундай фирмалар фаолиятида кўрилган зарарни таъсисчилар томонидан қопланишига қараб масъулияти чекланган фирма ва масъулияти чекланмаган фирма деб юритилади. Масъулияти чекланган фирма синганда, унинг таъсисчилари кўрилган зарарни бошлангич капиталга қўшган ҳиссалари ҳажмида кўтаришади. Масъулияти чекланмаган фирма таъсисчилари эса бу зарарни биргалишиб кўтаришади. Ҳатто, за-

рурат туғилганда, ўз шахсий мулкларини сотиб бўлса-да, фирма зарарини қоплайдилар. Масъулияти чекланган фирмада эса таъсисчилар фирма мажбуриятларига фақат қўшган ҳиссалари ҳажмида жавоб беришади. Одатда, масъулияти чекланган фирмалар сони кўп бўлиб, бундай фаолият шакли тадбиркорлар учун қулай ҳисобланади. Чунки, бу ҳолда тадбиркорликдан зарар кўриш хавфи, олдиндан бошлангич ҳисса миқдорига белгиланган, чекланган бўлади. Сиз фирмаларнинг номларида кўп учратган «LTD» қўшимчаси, инглизча «limited» - (чегараланган) деган сўзнинг қисқартирилган бўлиб, одатда масъулияти чекланган фирмалар номларига қўшиб айтилади. Масалан, «SAMO-LTD» каби.

Масъулияти чекланган фирмалар катта корхоналар миқёсида - акциядорлар жамияти, деб юритилади. Акциядорлар жамияти ўз бошлангич (устав) капиталига қараб қимматли қороз - ўз акциясини чиқаради. Бу акцияни сотиб олган ҳар бир киши бу корхонанинг мулкдорига айланади. Корхона эса ўз навбатида ҳар йили фойдасидан унга, сотиб олган акциясига мос равишда, дивиденд тўлайди.

Агар акциялар исталган шахсга сотилса, акциядорлар жамияти - очик акциядорлар жамияти деб, агар фақат корхона ишловчиларига сотилса, ёпиқ акциядорлар жамияти деб аталади.

БИЗНЕСНИМАДАН БОШЛАНАДИ?

9-дарс

Бу мавзунини янги очилган фирма миқсолида тушунтиришга ҳаракат қиламиз.

Дилшоджон тадбиркорлик билан шуғулланишга аҳд қилди. Унинг бу қарорга келишида мактаб ўқувчиларининг катта танаффус пайтида, сомса ва пишириқ каби таомларга бўлган талаби туртки бўлди. У ҳам сомса ёки пишириқ тайёрлаб сотадиган бўлса, мактабларда бундай таомлар таклифи етарли даражада. У қандайдир янги нарсани таклиф қилсагина, иши олға сурилишини билар эди. Ўйлаб-ўйлаб охири қовурилган картошка, яъни чипс ишлаб чиқаришга аҳд қилди. Чунки бу иш унчалик кўп бошлангич капитал талаб қилмайди. Чипс ишлаб чиқариш технологияси ҳам содда. Энг муҳими бундай товар - шаҳарда янгилик. У ўзининг тўйимлиги, сақланиш муддатининг узоқлиги, полиэтилен қопчада қадоқлангани ва арзонлиги билан ажралиб туради. Демак, Дилшоджон ишни энг аввало **бизнес фикрни** танлашдан бошлади. Бу бизнес муваффақиятининг энг асосий омилли ҳисобланади.

Шундан сўнг, ўтириб режа туза бошлади. Қорозга қандай асбоб-ускуналар ва бино зарур бўлишини, қанча ишчи ёллаш кераклигини, қандай ва қанча ҳажмда хом-ашё ва ёрдамчи материал-

лар керак бўлишини, буларнинг ҳаммасига қанча миқдорда маблағ талаб қилинишини хом-чўт қила бошлади.

Бундай ҳисоб-китоблар келтирилган хужжатни - **бизнес режа** деб аташади. Бизнес режанинг тўғри тузилиши - бизнеснинг муваффақиятини таъминловчи омиллардан биридир.

Бизнес режада барча ҳаражатлар билан бир қаторда бу ҳаражатлар учун пул манбаларини қаердан олиниши, тайёр маҳсулотни сотишдан тушган тушум, режалаштирилган фойда ва унинг тақсимотига доир ҳисоб-китоб келтирилган бўлади.

Унинг бизнес режасидаги ҳисоб-китобларига кўра, 350 минг сўм миқдорда маблағ зарур экан. Афсуски унинг бунча пули йўқ эди. Шунда у акаси Илҳомжонга маслаҳат солди, ўз режасини айтди. Ака-ука ўз жамғармаларини йиғиб, масъулияти чекланган фирма кўришидаги чипс ишлаб чиқаришга ихтисослашган фирма очадиган бўлдилар. Бошлангич капиталга 165 минг сўм миқдорда Илҳомжон, 55 минг сўм миқдорда Дилшоджон ҳисса қўшадиган бўлишди. Қолган 150 минг сўм маблағни эса банкдан қарзга оладиган бўлишди. Фирмага раҳбарликни акаси, ҳисоб-китоб ишла-

рини эса Дилшоджоннинг ўзи олиб борадиган бўлди. Улар тез орада «Оқ-сарой» номли ишлаб чиқариш фирмасини очилди, фирманинг банкда ҳисоб рақамини очиб, унга 220 минг сўм миқдорда пул қўйилди. Банкдан бир йил муддатга 24 фоиз йиллик ставка билан 100 минг сўм пул олиб, маблағларини

320 минг сўмга етказишди. Бу пулларга эса зарур асбоб-ускуналар ва хом-ашё сотиб олишди. Бинони бошқа ташкилотдан ижарага олишди. Иккита ишчини эса ёллашди. Фирмада ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мақсадида қилган сарф ҳаражатлари тузилган бизнес режага кўра амалга оширилди. Улар қуйидаги жадвалда келтирилган.

3-жадвал

№	Ҳаражат тури	Ҳаражат миқдори (сўмда)
1	Фирмани очиб билан боғлиқ ташкилий ҳаражатлар.	10000
2	Чипс ишлаб чиқарадиган ва қадоқлайдиган кичик цехни сотиб олиб ўрнатиш.	126000
3	Бир ой давомида ишлаб чиқаришни таъмин этадиган хом-ашёлар (транспорт ҳаражатлари билан биргаликда). а) картошка - 2500 кг. б) ўсимлик ёғи - 60 кг. в) қадоқлаш материали г) туз - 25 кг.	100000 18000 60000 1000
	Жами:	315000

Кичик цехни ажратилган бинога ўрнатиб, чипс ишлаб чиқаришни бошлаб юборишди.

1. Масъулияти чекланган фирма синганда кўрилган зарар таъсисчилар ўртасида қандай тақсимланади?

Жавоб:

**ТАДБИРКОРЛИКНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ ДАРСИ
ЮЗАСИДАН САВОЛ ВА ТОПШИРИҚЛАР**

4. Фирманинг турларини сананг.

Жавоб:

6. Қуйидаги жумланинг хатосини тўғрилаб, бошқатдан ёзинг.

Очиқ акциядорлар жамиятида акциялар фақат корхонанинг ходимлари ва ишчиларига сотилиб, ёпиқ акциядорлик жамиятида эса исталган фуқарога сотилиши мумкин. Масъулияти чекланган фирманинг фойдаси таъсисчиларнинг бошланғич капиталга қўйилган ҳиссасига қараб тақсимланади, зарар эса биргаликда кўтарилади.

Жавоб:

8-топшириқ

7. Қуйидаги саволларга жавоб ёзинг.

А) Фирма номидаги LTD қўшимча нимани аниқлатади?

Жавоб:

Б) Фирма таъсисчиси ким?

Жавоб:

В) Патент нима?

Жавоб:

С) Фирманинг қандай белгилари бўлади?

Жавоб:

2. Ширкат кўринишдаги хусусий фирмаларнинг афзалликларини сананг.

Жавоб:

5. Якка тартибдаги тадбиркор қандай соҳаларда фаолият кўрсатиши мумкин?

Жавоб:

8. Масъулияти чекланган фирма билан масъулияти чекланмаган фирманинг умумий жиҳатларини биринчи устунга, фарқларини эса иккинчи устунга ёзинг.

Умумий жиҳатлар	Фарқлар
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. Қуйидагиларга ўз муносабатингизни билдириг. Нотўғри жавобни ўчиринг.

Саволлар	Жавоблар	
Якка тартибдаги тадбиркор акциялар чиқариб сотадими?	Ҳа	Йўқ
Фирманинг банклар билан алоқа қилмаслиги мумкинми?	Ҳа	Йўқ
Масъулияти чекланмаган фирмалар ҳам бўладими?	Ҳа	Йўқ
Ёпиқ акциядорлик жамияти акция чиқарадими?	Ҳа	Йўқ

**«БИЗНЕС НИМАДАН БОШЛАНАДИ?» ДАРСИ
ЮЗАСИДАН САВОЛ ВА ЖАВОБЛАР**

1. Қуйидагиларга ўз муносабатингизни билдириг. Тўғрисида «Р», нотўғрисида эса «Ё» белгиларини мос катакларга ёзинг.

Бизнес режада:

- 1. Ҳаражатлар
- 2. Ҳаражатлар учун зарур пул маблағларининг қаердан олинishi
- 3. Тайёр маҳсулотни сотишдан тушадиган тушум
- 4. Режалаштирилган фойда
- 5. Давлатга тўланадиган солиқ миқдори
- 6. Тадбиркорнинг мол-мулки
- 7. Фирманинг фаолият кўрсатиш муддати акс этирилади.

4. Дилшоджон билан Илҳомжоннинг тадбиркорлик фаолиятида иқтисодиётнинг асосий саволлари қандай ҳал қилинганини баён қилинг.

Нима?

Қандай?

Ким учун?

5. Бизнес режа:

А) қачон тузилади?

Жавоб:

Б) ким томонидан тузилади?

Жавоб:

С) қанча муддатга тузилади?

Жавоб:

Д) нима учун тузилади?

Жавоб:

9-топшириқ

6. Агар Дилшоджон билан Илҳомжонларда ҳеч қандай бошланғич капитал бўлмаса, улар мақсадларини амалга ошириш учун қандай йўл тўтишлари мумкин?

Жавоб:

**«ИҚТИСОДИЁТ
САБОҚЛАРИНИНГ» САБОҚЛАРИ**

Салом «Тонг юлдузи». Биз сени жуда севиб ўқиймиз. Мен Сурхондарё вилоятининг Узун туманидаги 3- истеъдодли болалар мактаб интернатида иқтисодиёт фанидан сабоқ бераман. Бу фан янги бўлганлиги учун унга қизиқиш жуда катта. Бизнинг интернатимизда бу фан 1-синфдан бери борилади. Ўқувчиларимиз 1998 йилдан буён «Тонг юлдузи» газетасида бери борилаётган «Иқтисодиёт сабоқлари» кўрик танловига қатнашиб келишмоқда. Утган йили бизнинг ўқувчиларимиз ичидан 9 нафари Тошкент шаҳрида ўтказилган якуний босқичда қатнашиб, фахрли ўринларни олиб, эсдалик совғалари билан мукофотланган эди. Шундан сўнг бу танловга бўлган қизиқиш янада ортди. Ҳатто интернатимиз раҳбари Турсунали ака Ҳидиров ҳам бу танлов ташкилотчиларига миннатдорчилик билдирдилар.

Бу йил ушбу танловнинг бошланганлиги ҳам айна муддао бўлди. Болаларнинг бу йилги шижоатлари ўзгача. Улар бор билимларини ишга солиб, топшириқларни бажариб боришмоқда. Бизнинг янги ютуқлар сингари руҳлантираётганлигинг учун раҳмат сenga, «Тонг юлдузи».

Раъно НОРИЕВА,
Сурхондарё вилояти,
Узун туманидаги 3-истеъдодли
мактаб- интернатининг
иқтисодиёт фани ўқитувчиси.

7. Дилшоджон билан Илҳомжонлар фирма очмоқчи бўлаётганда, чипис ишлаб чиқарадиган ва қадоқлайдиган кичик цехни сотиб олиб ўрнатиш 126000 сўм эмас, балки 180000 сўм бўлганда ҳисоб-китобларнинг қандай ўзгаришини аниқлаб, ҳаражатлар жадвалини янгидан тузинг.

№	Ҳаражат тури	Ҳаражат миқдори (сўмларда)
1.	Фирмани очиш билан боғлиқ ташкилий ҳаражатлар	
2.	Чипис ишлаб чиқарадиган ва қадоқлайдиган кичик цехни сотиб олиб ўрнатиш	
3.	Бир ой давомида ишлаб чиқаришни таъмин этадиган хом-ашёллар (транспорт ҳаражатлари билан биргаликда) а) каргошка - б) ўсимлик ёғи - в) қадоқлаш материали - с) туз -	
4.	Жами:	

3. Дилшоджон билан Илҳомжон (ўқув кўлланмага қаралсин) фирма очганларида тадбиркорликка хос хусусиятлар қандай кўринишда намоён бўлганини баён қилинг.

Жавоб:

Farg'onalik tengdoshingiz Raxshona Toshpo'latova bilan Toshkentda o'tkazilgan "Iqtidorli bolalar X Respublika anjumani"da tanishib qoldik.

O'zbekiston tumanining Q a y q u o b o d qishlog'idagi R.Mirtojiyev nomli 4-maktabning 7-sinfida tahsil olayotgan bu qizaloq o'zining iqtidoru iste'dodi bilan ko'pchilikning tiliga tushgan. Tengqurlari unga havas qilishsa, ustozlari boshqalarga namuna qilib ko'rsatishadi. She'rlar yozib, rasm chizishning mashqini olayotgan Raxshona mana ikki yildirki tumandagi 23-musiqa maktabiga ham qatnab, pioninoda kuylar, etyudlar chalishni, qo'shiq aytishni o'rganib kelyapti. Tuman gazetasi qoshidagi "Nihol" yosh qalamkashlar to'garagida qalami charxlanayotgan Raxshonaning she'riy mashqlari O'zbekiston va Furqat tumanlarining "Xalq ovozi", Qo'qon shahrining "Zamondosh" hamda "Turkiston" gazetalari sahifalarida tez-tez ko'rinadigan bo'lib qoldi.

Bu yil Raxshona uchun omadli boshlandi. Alisher Navoiy tavalludining 560 yilligi tantanalarida o'qigan "Oy bilan suhbat" dostoni yig'ilganlarda katta taassurot qoldirdi. Tuman hokimining o'rinbosari qizchaga oq yo'l tilab, esdalik uchun osma soat ham sovg'a qildi. Yana tuman maktablariaro o'tkazilgan "Yosh qalamkashlar" tanlovi g'olibi bo'ldi. O'zi muharrirlik qilayotgan maktab devoriy gazetasidan namunalar olib, Toshkentga, X Iqtidorli bolalar anjumanida qatnashish uchun otlangan Raxshonaxonning ustozlari, orzu-umidlari bilan qiziqdik: -Qattiq betob bo'lib, bir yilcha uyda yotib qoldim. O'qituvchilarim, dugonalarimning yordamlari bilan fanlarni o'zlashtirib oldim. Buning uchun ulardan minnatdorman. Shiftga termulib yotgan kunlarimning birida ustozim - O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Mirpo'lat aka Mirzayev "Taskin" deb nomlangan she'riy to'plamini sovg'a qilgandi. Kitobchadagi she'rlardan ta'sirlanib, o'zim ham she'rlar qoralay boshladim. She'riy mashqlarimni yana bir ustozim - viloyat yozuvchilar uyushmasining Qo'qon

bo'limi raisi Xabibullo Saidg'aniga ko'rsatib, maslahatlar, yo'l-yo'riqlar olib turdim. Buning uchun ulardan bir umrga minnatdorman. She'rlarimni tengdoshlarim hukmiga havola etishni istardim:

NAFIS BIR CHECHAK

Yomg'irda yuvilgan go'zal bir chechak,
Ruhimda uyg'otar ajib bir tuyg'u.
Shoirilar o'xshatar bahor - kelinchak,
Tabiat uyg'oqdir, bilmaydi uyqu.
Quyoshning taftida yashnaydi zamin,
Maysalar yayraydi, daraxtlar shodon.
Yomg'ir suvlarida yuvilgan shabnam,
Notinch yuragimga beradi taskin.
Qani endi chechakdek yuvilsa gunoh,
Yomg'ir suvlarida ketsalar oqib.
Odamzot gunohin kechirib olloh,
Yuvilgan chechakday poklansa inson.
Afsuski, nafsining qulidir inson,
Simu zar deb doim jonidir halak.
Ayrımlar o'zini sevadi faqat,
Ularning ishidan hayrondir falak.

KAMALAK

Bahorni eslatib, berganday darak,
Bugun bulutlarga to'ldi bu falak.
Keyin yomg'ir yog'di, chiqdi kamalak,
Yetti xil jilosi - yettita malak.
Tilanglar odamlar yetti xil tilak,
Bahorda tilaklar ijobat bo'lar.
Orzularimiz tinglar go'yo kamalak,
Bahorda bog'larim gullarga to'lar.
Tilanglar odamlar yetti xil tilak...

Nima ham derdik, kamalakka boqib, hamisha
g'oliblikni niyat qilgan Raxshonaxonga omadlar tilab
qolamiz.

Feruza JALILOVA tayyorladi.

1 APRELNING QALTIS HAZILI

1 aprel kuni barcha maktabdoshlarim bir-birlarini aldab, hazil qilishadi, o'ynab-kulib yurishadi. Mening ko'nglimga esa bu kunda birovni aldab, hazil qilish u yoqda tursin, hatto bir chimdini kulgu ham sig'maydi. Nimaga deysizmi? Keling, yaxshisi bir boshdan so'zlab bera qolay:

Bundan 3 yil avval Xumora ismli eng yaqin dugonam tobi qochib, shifoxonaga yotadigan bo'lib qoldi. 27 mart kuni u menga: «Munojat, hademay 1 aprel keladi. Men senga shunday bir hazil qilayki, uni bir umr yodingda saqlaysan» deya xayrlashib ketgandi. Dugonamsiz o'tgan 3 kun men uchun 3 oyga cho'zilgandek bo'ldi. 1 aprel kuni dugonamning yoniga borish uchun taraddudlana boshladim. Shunda onam yelkamga ohista qo'llarini qo'yib: «Qizim, dugonang Xumora endi yo'q...» dedilar. Onamning bu gaplarini eshitib, ustimdan bir chelak muzdek suv quyib yuborgandek bo'ldi.

-Oyijon, menga aprel hazilini qilyapsiz-a?-deb so'radim sekin.

-Ona qizim, bunaqangi gaplar bilan hazil qilinmaydi,-deya xonamdan chiqib ketdilar.

Deraza yoniga qanday qilib borib qolganimni bilmay qolibman. Ne ko'z bilan ko'rayki, Xumoraning ukasi beliga belbog' bog'lab, darvozasining tagida turibdi...

Mana, shu voqeaga ham uch yil bo'libdi. Hali-hanuz dugonamni unuta olmayman, xayolan u bilan suhbat qilaveraman: «Xumora, dugonajon, sen menga shunday «hazil» qildingki, uni hecham unutmayapman. Hazil degani inson qalbiga iliqlik, kulgu ulashishi lozim edi. Sening haziling esa yuragimni ostin-ustun qilib yubordi. Nega bunday bo'ldi?...» deya so'rayveraman. U esa jim. Suratdan menga mayin jilmayib turaveradi.

Munojat SADRIDDINOVA,
Alisher Navoiy nomidagi Respublika Nafis
san'at litseyining
10-«A» sinf o'quvchisi.

FAVQULODDA VAZIYATLAR

YER QIMIRLAGANDA

Ofatlarning ichida,
Eng xavfli zilzila.
Ogoh bo'lmoqlik darkor,
Bu ham mavjud silsila.

Ro'y bergan taqdirda u,
Eshikni tez ochinglar.
Uydagilarga aytib,
Hovli tomon qochinglar.

Ko'p qavatli uylarda-chi,
O'zni ehtiyot tutingiz.
Eshik yoki derazaning,
Kesakisiga o'tingiz.

Ro'y bermasin hech favqulodda vaziyat,
Undan xalqim chekmasin zinhor aziyat.
Xavfning oldin to'suvchi najotkorlar bor,
Uni bartaraf etguvchi haloskorlar bor.
Olloh o'zi chetlab o'tsin har ofatni,
Xalqim ko'rmasin, hech qanday kasofatni.
Quyidagi she'rim shunga atalgandir,
Sizni ogoh etishga qaratilgandir.

SEL YOKI TOSHQIN XAVF SOLSA

Zilziladan keyingi ofat -
Bu toshqin yoki sel bo'ladi.
Kutilmagan bu baloning ham,
Zararligini el biladi.

Sel yo toshqin kelishin bilsang,
Eshiklarni tezroq ochgin.
Ukalarang qo'lidan ushlab,
Tepaliklar tomon qochgin.

KO'CHKILAR

Ko'chkilar ham har xil bo'ladi,
Bu - ofatlarning qo'rqinchlisi.
Bilib qo'ysang, hech ziyon qilmas,
Bular esa - yer va qor ko'chkisi.

Toqqa chiqsang, bo'lishi mumkin,
Bo'ron yohud qor ko'chkisi.
Qirga chiqsang, sirtidan yurma,
Siljishi mumkin yer ko'chkisi.

KUCHLI SHAMOL

Qo'lsiz, oyoqsiz eshik ochar,
Ko'cha changin uyingga sochar.
Xavfi yo'qmas, olamga,
Bo'ysunmaydi odamga.

Shovqin solib esayotgan,
Kuchli shamollar ham yomon.
Uning xalq xo'jaligiga,
Zarariyam bor har tomon.
Bunday shamol bo'lmasin,
Ko'ngling g'ashga to'lmasin.

MEHNAT MUHOFAZASI

Ishlab chiqarish, korxonalar,
Zavod, fabrika, ishxonalarda.
Xavfsizlikning ko'p qoidasi bor,
Bilib qo'ysang, senga foydasi bor.

Nuqsoni bo'lsa gar qayerida,
O'z vaqtida tuzatib turgin.
Ishlab tursin bir me'yorida,
Har gal uni kuzatib turgin.

Burab tursang bas, muruvatini,
Oshirasan ish sur'atini.
Ishlaringdan ko'ngling to'ladi,
Shunda bahong «o, key» bo'ladi.

Azamat SUYUNOV - shoir va jurnalist. U Qashqadaryo viloyatining Kitob tumanida tug'ilgan. «Turkiston», «Inson va qonun» gazetalarida xizmat qilgan. Qariyb chorak asrdan buyon respublikamiz matbuotida she'r va maqolalari bilan muntazam qatnashib turadi. Ayni paytda O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi Matbuot xizmati rahbari.

Quyida Azamat SUYUNOVning favqulodda vaziyatlardan ogoh bo'lish va undan saqlanishning ayrim usullariga oid turkum she'rlari bilan siz aziz o'quvchilarni tanishtiramiz. O'qing, amal qiling.

SO'NG SO'Z O'RNIDA

Hushyor bo'ling, deb kasofatdan,
Ogoh etdik, sizni ofatdan.
Har qadamda ziyrak turaylik,
Ofatlardan nari yuraylik.

Akang Azamat SUYUNing,
Mana shudir aytar so'zi.
Eng avvalo, bu balolardan,
Asraguvchi Oллоhning o'zi.

SOHIBQIRONNING TUG'ILISHI

Tamina begimning oy kuni yaqinlashgan o'sha bahorning namxush kunida Amir Tarag'ay do'stlari davrasida suhbat qilib o'tirardi.

Amir negadir o'sha kuni hayajonda edi. Bahodirlar uni hech qachon bunday ahvolda ko'rishmagan. Uzoq yillar davomida necha-necha dahshatli janglarda ham, og'ir daqiqalarda ham u bunday ahvolga tushmagan. U nimadandir bezovta.

Doya xotinning shodon xitobidan Amir seskanib ketdi. O'g'il!

-Azizlarim! - Amir Tarag'ay do'stlariga shodon boqdi, - Karomatgo'y shayximizning bashoratlari o'ngidan keldi.

Bir yil muqaddam g'alati tush ko'rdim. Keng yalanglikda turgan emishman. Xushurat yigit ro'paramga kelib, menga qilich tutqazdi. Quyoshga qarab silkitishimni buyurdi. Qilich yog'dusida butun olam yorishib ketdi. Borliqni mag'ribdan mashriqqa qadar ko'rdim. Keyin shayx do'stimizning oldiga borib, tushimning ta'birini so'radim. U menga yaqinda o'g'il ko'rishim va u butun dunyoning fотиhi bo'lishini aytdi. Inshoolloh, shayx Shamsiddin karomati chindan ham parvardigori olam inoyati ekan.

Shu tariqa hijriy 736 yil 25 sha'bon seshanba kuni - melodiylar 1336 yil 9 aprelda Shahrizabz yaqinidagi Xo'ja Ilg'or qishlog'ida barlos beklaridan Amir Tarag'ay oilasida yangi farzand dunyoga keldi. U kelgusida yetti iqlim hukmdori bo'ladigan sohibqiron Amir Temur edi.

BOLALIK SABOQLARI

Tashqarida qor gupillab yog'moqda. Ichkarida esa issiq sandal atrofidagi bahodirlar o'tirishibdi. O'rtada quruq mevalar bilan to'la patnis. Sandalning bir chetida ko'rpachaga oyoqlarini suqqanicha bolakay

YETTI IQLIM HUKMDORI

Bolalar, xabaringiz bor, 9 aprel kuni sohibqiron bobomiz Amir Temur tavalludining 665 yilligi keng nishonlanadi. Shu munosabat bilan gazetamizning shu sonidan boshlab sizlarga yaxshi tanish bo'lgan tarixchi olim va yozuvchi Hamdam Sodiqovning Amir Temurning bolaligi va yoshligi haqida hikoya qiluvchi qissasidan parchalar bera boshlaymiz. Bu qissa 1990-1992 yillar mobaynida gazetamizda yoritilgan «Amir Temur» tarixiy lavhalari asosida yaratilgan. Muallif ko'pgina yangi manbalar asosida Amir Temur siymosini yanada chuqurroq va kengroq tarzda yoritishga intilgan. Qissadan hissani esa o'zingiz chiqarasiz.

yostiqaq yonboshlagan. Hamma ertak so'zlayotgan enaga og'ziga qaragan. U so'zga chechan. Ajdodlar mardligidan bahs etuvchi dostonu-rivoyatlarga boy bu ayol. Bolakayning ko'zlari katta ochilib, sehrlil ertaklar olami uni o'z bag'riga oladi. Alpomish, Go'ro'g'li dostonlari, afsonaviy Rustam bahodir, dono zol, zolim Zahhon, sahiylikda tengi yo'q Xotam haqidagi rivoyatlar, Iskandar

Hamdam SODIQOV

Zulqarnayn yurishlari uning tasavvurida o'zga dunyoni ochadi.

Bahodirlar ehtiromila bolakayga qarashadi. Hammaning esida shayx karomati. Bu bola kelgusida butun dunyoni zabt etuvchi jahongir bo'ladi. Jasoratga chorlovchi ertagu rivoyatlar bekorga aytilmayapti. Amir Tarag'ay Iskandar Zulqarnaynning ustozlari Arastu bo'lganini gapirib, ularga o'g'lining ustozlari bo'lishlarini uqtirgan. Siz, jangu-jadallarda chiniqqan Bahodirlar Arastudan ham zo'r tarbiya berasizlar, deb ularni quvontirgan.

Ertak xotmasida barcha xayolga toladi. Issiq sandal oromga chorlab, kipriklarga mudroq solsa ham bolakayda bahodir amakilarning sarguzashtlarini eshitish ishtiyoqi ustun keladi.

Xonlarning o'zaro urushlarida qatnashgan har bir bahodirning o'z jangnomasi bor. Suhbat asta-sekin arablarning dodini bergan sohibqiron Abu Muslim, mo'g'ullarga dahshat solgan Jaloliddin Xorazmshoh Shayx Mahmud Tarobiya o'tadi.

Bolakay el og'zida doston bu qahramonlarning jasoratnomalarni tinglarkan, xayol uni olislarga olib ketar edi. Amir Tarag'ay bo'lsa o'g'lini mana shu jangu-jadallarga qiziqishini sezib, suhbatlarning shu tomonida ibratga loyiq ishlarga urg'u beradi. U farzandini bo'lg'usi sinovlarga obdon tayyorlashga qattiq kirishdi. Albatta, xudo xohlasa, shayx karomati amalga oshadi. Bunga shubha yo'q. Lekin Olloh bandasidan sa'y-harakat, o'zidan barakat deydi. Shuning uchun u o'g'lini chavandozlikka, qilichbozlikka o'rgatishga kirishdi. Bahodirlar bu sohada unga mahoratlarini berishlari lozim.

Amir Tarag'ay o'g'lini kelgusida jiddiy sinovlar kutishini sezib, uni bilimli bo'lishi lozimligini ham yaxshi tushungan.

AJDOLARIM BILAN FAXR ETAR QALBIM...

**Aziz asrimizning aziz onlari
Aziz odamlardan so'raydi qadrim.
Fursat g'animatdir shox satrlar-la
Bezamoq chog'idir umr daftarin...**

Yodingizga tushdimi... Bu misralar o'zbek xalq shoiri G'afur G'ulomning «Vaqt» nomli she'rlaridan keltirilgan. Yana shu satrlar boshlanishida ikki og'iz ilova ham yozgandilar.

«Menga soat taqdim etgan jiyanim, polkovnik Hamidulla Husan o'g'liga bag'ishlayman» deb. Bu har ikkovlari ham mening bobolarim! Ha, G'afur G'ulom katta buvam bo'lsalar, Hamidulla Husan o'g'li ulardan keyingi dodamlar bo'ladilar. Men shu avloddanman, shajaram bir, G'afur dodamlar bilan yuzma-yuz ko'rishib, suhbat qurishlik nasib qilmagan bo'lsa-da, ular haqlarida dodamlar, harbiy shifokor polkovnik Hamidulla Husan o'g'illaridan juda ko'p eshitganman. «Vaqt» she'rining qanday yaratilganini ham aytib bergandilar.

Urush tugagandan so'ng, harbiy shifokor bo'lib janggohlarda ko'pchilikka qayta hayot baxsh etgan Hamidulla bobo Chexoslovakiyaning Praga shahrida bo'ladilar. U yerda soat sotiladigan do'konga kirib, turli-tuman soatlar xarid qiladilar. Chunki besh yillik ayriqliqdan keyin uyga quruq kirib borishni ep ko'rmas, hamma pullariga uydagilarga sovg'a qilish uchun soatlar oladilar. Va nihoyat uydagilar bilan diydor ko'rishish nasib qilganda, G'afur bobomiz ham Hamidulla dodamizni yo'qlab keladilar, shunda dodamlar G'afur bobomizga ham atab olgan soatlarini taqdim etadilar... O'sha kuni kechki payt ancha suhbatlashishib, uylariga ketgan shoir bobom ertasiga saharlab Hamidulla dodamiz oldilariga yetib kelib, hayajon bilan shunday degan ekanlar:

«Hamidulla, inim, seni sovg'ang meni juda ilhomlantirib yubordi-da... Kechasi bilan mana bu she'rni bitdim, bir eshitgin-a, buni senga atadim!..», degan hali siyohi qurimagan satrlarni ilk bor uning ilhomchisi bo'lmish Hamidulla dodamlarga o'qib bergan ekanlar. Buni menga, umuman bizga hikoya qilib berib turib, rahmatlik Hamidulla dodamlarning ko'zlari porlar, chehralari nurlanib ketar edi.

O'shanda ertasigayoq bu she'r Respublika gazetasida bosilib chiqib, shu bo'yicha mana ellik besh yildirki undagi fikr, g'oya o'z qimmatini yo'qotmagan... Shuncha yillar ichida u bobokalonlarim nomi bilan dunyoning ellikdan ortiq xalqlari tillariga tarjima qilinib, dunyo kezib yuribdi...

Men ham xat-savod chiqarib qo'limdan kelgan nimalarnidir yozishga, so'z bilan tasvirlashga intilib kelmoqdaman. Bu mening eng sevimli mashg'ulotimdir. Bobolarim qoni, ular xayoli vujudimda yashayveradi. Gar shoir bo'lmamam-da, ulardek, lekin bobolarim kechirgan his-tuyg'ularni anglashga, ular bitgan har bir satrlar mag'zini chaqishga intilaveraman.

G'afur bobomlar inson ruhiyatining dardkashi, ma'naviyatimizning bir bo'laki hisoblanmish she'riyatimiz darg'asi bo'lsalar, Hamidulla dodamlar oliy toifadagi shifokor, qo'li yengil jarroh, tabobatda ko'pgina ilmiy izlanishlar qilib, yigirmaga yaqin asarlar yozgan olimdirlar. Hozirda har ikkalari ham mangulikka dohil insonlardir... «VAQT» atalmish she'rlarining so'nggi misralarida o'zlarining ibratli hayotlarining ifodasi deb bilaman.

**Hayot sharobidan bir qultum yutay,
Damlar g'animatdir umrzoq, soqiy.
Quyoshku falakda kezib yuribdi,
Umrimiz boqiydir, umrimiz boqiy...**

Azimjon HUSANOV,
Shayxontohur tumanidagi 141-maktabning
7-«V» sinf o'quvchisi.

Ma'lumki, ertaklar xalqimizning ma'naviy boyligi sanaladi. Ular o'quvchini oliyanob insoniy tuyg'ular yaxshilik va ezgulik ruhida tarbiyalaydi. Ertaklar asosida yaratilgan filmlarning ta'siri esa yanada kuchliroq bo'ladi.

Sevimli rejissyorimiz Melis Abzalov Navro'z arafasida bolalarga ajoyib sovg'a hozirlab, bolalar shoiri Anvar Obidjon ssenariysi asosida «Meshpolvon» nomli musiqali film-ertak yaratdilar. Filmdagi bosh qahramon obrazini Zangiota tumanidagi 22-maktabning 8-sinf o'quvchisi Yusufjon Ismoilov yaratdi.

Taniqli aktyorimiz O'zbekiston Xalq artisti Zikir Muhammadjonov «Shum bola» filmi haqida gapirib, qariyb 300 nafar o'quvchining ichidan bosh rolga Abdurayim Abduvohidovning tanlab olinganligini aytgandilar. Qahramonimiz Yusufjon ham 45 nafar davogarning orasidan sinovlardan muvaffaqiyatli o'tib, Meshpolvon roliga munosib topildi.

-Men xomsemizlardan emasman,- deydi Yusufjon kulib.- Lekin nimagadir bu rolga meni tanlashdi.

Dastlab sevimli san'atkorimiz Klara opa Jalilova filmga taklif etdilar,-deya hikoya qiladi Yusufjon.- Filmning ikkinchi rejissyori Alfiya opa Mixtanova ham meni ko'chada tasodifan uchratib qolib, studiyaga taklif qilgandilar. Film «Inson» studiyasi tomonidan asosan targ'ona vodiysida, Qo'qon atroflarida

ikki oy davomida suratga olindi. Avvallari kinolarni ko'rardimu uning ortida nimalar yotishini tasavvur ham qila olmasdim. Hozir esa bir, bir yarim soatlik filmni yaratish uchun qanchalik mehnat talab etilishini, dublyaj jarayonining o'ziga yarasha

EA, BU KINO!..

mashaqqatlarini dildan his qildim. Bir

hafta davomida o'zimga o'zim ovoz berdim. Filmda ishtirok etgan Lo'li kampir rolidagi Dilbar opa Ikromova, «Sepkil shox» timsolini yaratgan Dias aka Rahmatov, Rayhon qiziq - Xayrulla aka Sa'diyev kabi taniqli aktyor va aktrisalar bilan inoqlashib ketdim. Nazarimda, ularga juda yoqib qoldim.

Qanchalik qiyin bo'lsin, kinoni sevib qoldim...

Filmdagi rollarni asosan Yusufjon singari yosh aktyorlar ijro etishgan. «Oshiq bola» obrazini yaratgan Bobur Arslonov o'n yoshidan boshlab kinolarda suratga tushib, dublyaj sohasida ham o'zini sinab kelyapti.

«Lo'li bola» dagi Chumavoy obrazini ham Yusufjonning tengdoshi Murodilla Alimboyev zo'r mahorat bilan yaratgan. Sohibjamol Oytumor va quvnoq Achaxon obrazlarini esa Toshkentdagi 279-maktab o'quvchilari - Zilola Solonova hamda Malika Mahmudovalar talqin etishgan.

Tal'at aka Mansurov tomonidan suratga olingan Meshpolvon ismli bolakayning quvnoq sarguzashtlari haqidagi mazkur film quvnoq kuy va qo'shiqlarga boy. Anvar Obidjon she'rlariga Mirxalil Mahmudovning bastalagan kuylari unga yanada ko'tarinkilik baxsh etgan.

Yusufjon uchun Meshpolvon roli san'at olamidagi ilk qadamidir. Film sabab, unda aktyorlik kasbiga mehr ishtiyoq uyg'onibdi. Mening tilagim esa, ulg'aygach kim bo'lishidan qat'iy nazar avvalo haqiqiy inson bo'lib kamol topsin.

Abdusamat YUNUSOV,
Toshkent viloyati, Zangiota tumanidagi Xusan Abdullayev nomli maktab o'quvchisi.

Aytishlaricha, qadim zamonlarda bu qishloqqa qaroqchilar kelib, qishloqdagi odamlarning mol-mulkini talablar ekan. Shu tariqa

o'ldirish uchun qishloqqa yana hujum qilishibdi. Ota qaroqchilardan qochib, baland tepalikka yashirinibdi. Buni ko'rgan qaroqchilar sardori qilichini yalang'ochlab, yovuzlarcha kallasini tanasidan uzib

ko'zdan g'oyib bo'libdi. Bu holdan hayratlanganlar qo'rqib, orqalariga qaytib ketishibdi. Qishloq odamlari «Noni bor ota»ning tanasini kallasini g'oyib bo'lgan joyga dafn qilibdilar.

Shu voqeadan ushbu qishloq yovuz qaroqchilarning so'nggi so'zlari «Quv-kalla» nomi bilan «Noni bor ota» dafn qilingan joy esa «Noni bor ota qabristoni» deb ataladigan bo'libdi.

Ayni kunda Nurota tog' tizmasi etagida joylashgan «Quv kalla» so'lim go'shaga, qabriston esa ziyoratgohga aylantirilgan.

O'tkir BO'TAYEV,
TMI qoshidagi Respublika
Moliya litseyining
II-«B» sinf o'quvchisi

HUV KALLA, QUV KALLA

qishloq ahli bora-bora juda kambag'allashib qolibdi.

Bu qishloqda badavlat bir avliyo kishi istiqomat qilar ekan. Qishloqdagilarning kambag'alligini ko'rgan avliyo saxiylik qilib odamlarga non ulasharkan. Qishloq odamlari esa saxiy insonga rahmatlar yog'dirishar va uni «Noni bor ota» deyisharkan. Uning bunday ishidan xabar topgan qaroqchilar uni

tashlabdi. Tana yerga qulabdi-yu, kalla esa pastlikka yumalab ketibdi. Bu holni ko'rgan qaroqchilar sardori jahl bilan: «Kallani ushlanglar, quvinglar kallani, huv kalla, quv-kalla» deya buyruq beribdi. Sardor buyrug'ini eshitgan qaroqchilar ham «Huv-kalla, quv kalla» deb kallani quva ketibdilar.

Kalla esa pastga yumalab, bir chuqurchaga kirib

Afsonalar xalq og'zaki ijodining eng qadimgi turlaridan biri bo'lib, u o'zining tarixiy ildizlari bilan ibtidoiy jamiyatning chuqur qatlamlariga borib bog'lanadi. Afsonalar asosida muayyan darajada tarixiy voqea va hodisalar yotadi.

Masalan, Samarqand viloyati, Qo'shrabot tumanida Quvkalla nomli qishloq bor. Bu qishloq nima uchun aynan Kuv-kalla deb atalishining ham o'ziga yarasha tarixi bor.

Yulduz Abdurahmonova
TINCHLIK

Bizlar tinchlikda Yashaylik doim, Katta bo'lganda, Bo'laylik olim. Yurtimizga chin Farzand bo'laylik, Bog'u rog'larga Yurti belaylik. Tinchliksevarlar Ko'payaversin, Nopok odamlar Yo'qolaversin. Yurtimizda bo'lsin Tinchlik farovon, Osoyishtalik Har bir xonadon.

BUVIJONIM

Buvijonim yaxshisiz, Uyimizning naqshisiz. Kelsangiz agar Siz bizning uyimizga Uyimiz to'lar, Yanada fayzga. Buvijonim qarasisiz, Qarilar parisisiz. Biznikiga kelasiz-u, Lekin darrov ketasiz. Yana keling biznikiga, Darrov ketib qolmang tezda Buvijonim men sizni, Juda yaxshi ko'raman, Chunki mening mehribon, Sizdek buvijonim bor!

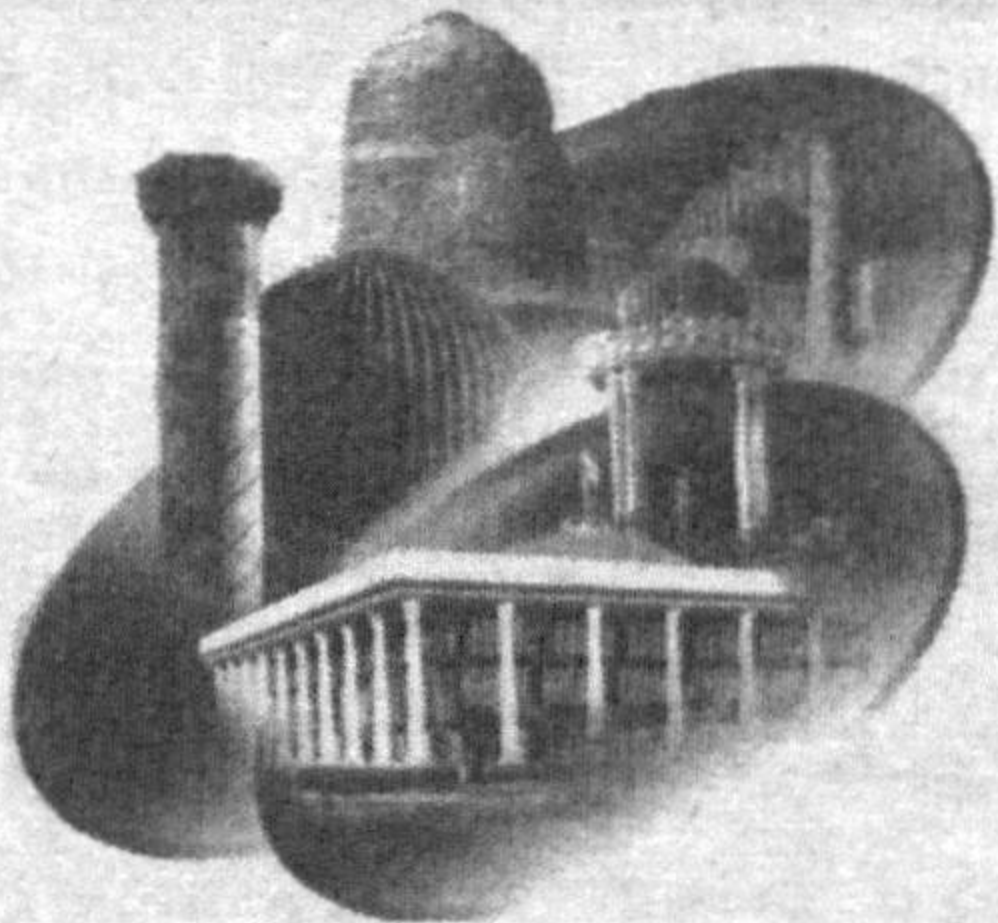
Toshkent shahar,
Chilonzor tumani,
Hamidulla Xasanov nomli
126-maktabning
7-sinf o'quvchisi.

VATANIM BOR

O'z Vatanim bordir mening ham, Vodiylari ko'rkam va go'zal. Bu Vatanda ulg'aygan odam - Unga atab bitgaydir g'azal.

Quyosh kabi bag'rimga bosib, Vatanimni qattiq sevaman. Va albatta unga munosib - Sodiq farzand bo'lib o'saman.

Dilnoza HOSHIMOVA,
Toshkent viloyati,
Zangiota tumanidagi
34-o'rta maktabning
5 - «B» sinf o'quvchisi.

O'ZBEKISTON

Diyorim - jannatmakon,
Nomi olamga doston.
Istiqloldir iqbolim,
Unga fido bo'lsin jon.

Islom bobom Yurtboshi,
Halqimizning quyoshi.
Bolalarga mehribon -
Ezgu tilak yo'ldoshi.

Yurgan yo'lim bog'-bo'ston,
Orzularim bir jahon.
Kelajaging buyukdir,
Gullayver O'zbekiston.

«KABUTAR» QUSH

Eniga: 2.Og'iz atrofi. 3.O'g'il bola ismi. 5.Sabzi, bodringlarning umumiy ko'rinishi. 9.Parranda. 11.Insonning eng yaqin do'sti. 12.Parrandaning jinsiga nisbatan ishlatiladigan so'z. 15.Qadimda uni omul deyishgan. 17.Andisha, uyat. 18.Padar. 19.Yoshlikdan qarilikkacha bo'lgan hayot. 21.Baxt, g'alaba. 23.Polvon, kuchli. 25.Daqiqa. 26.Yorug'lik «lampa».

Bo'yiga: 1.O'zbekistondagi teatrlardan biri. 4.Ertaklardagi nuroniy chol. 6.Joy. 7.Foyda. 8.Hind kinosi qahramoni. 10.Qarshi, teskari. 13.Nota. 14.Foydali hashorat. 16.Qimmatbaho tosh. 20.Asar turi. 22.Avtomobil rusumi. 24.Edgar va...

QUSH INI

Eniga: 2.Din. 6.Amerikadagi

davlatchi...7.Ovlanadigan qush. 11.E'lon. 14.Xushxo'r o'simlik. 15.Bahodir, jasur. 17.

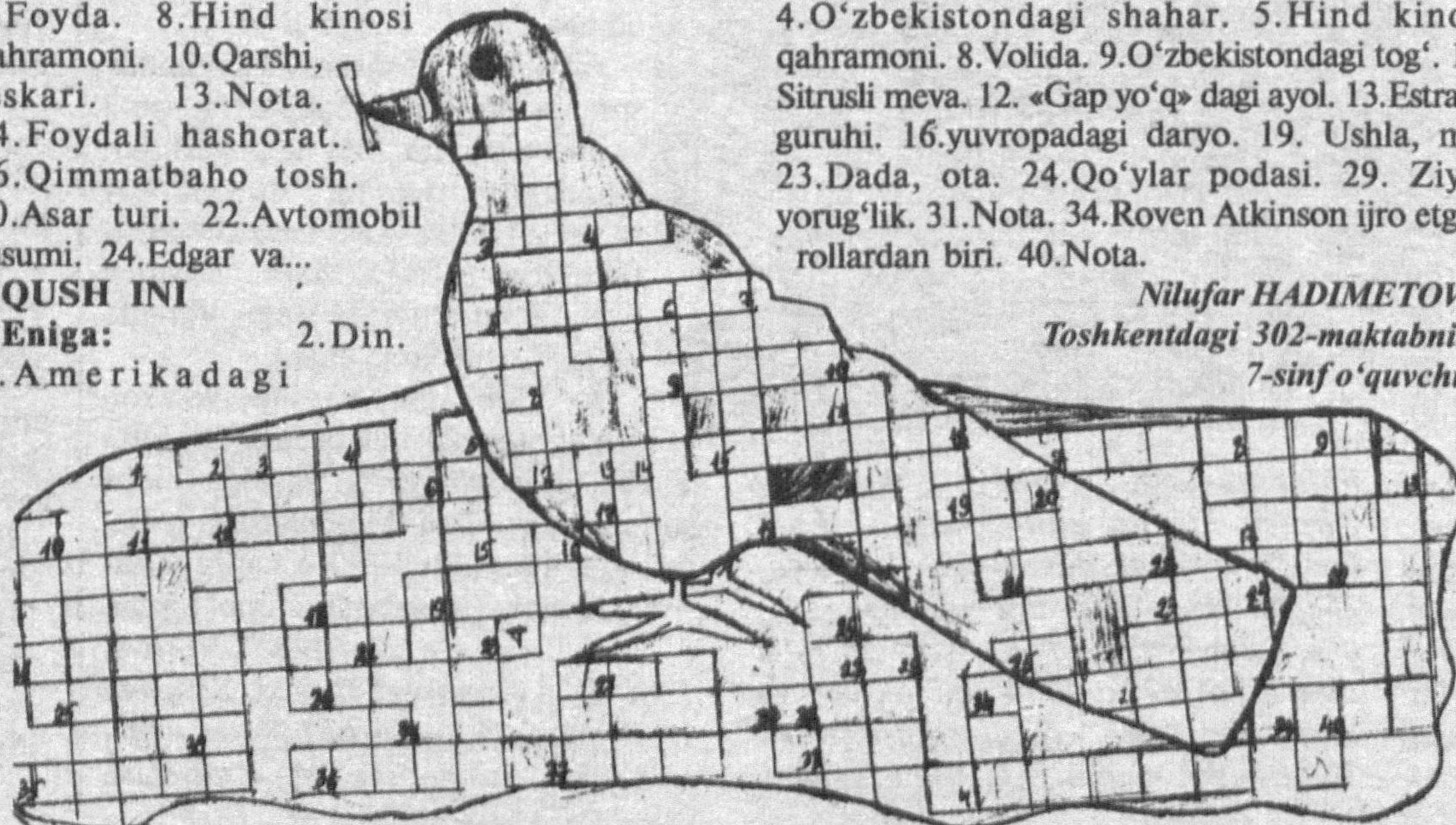
«Temir xotin». 18.Shamol. 20.Sharob. 21.»Darakchi»ning bosh muharriri.

22.Odamdagi kamchilik, yomon odat. 25.Aziz ne'mat.

26.O'tkir nayza. 27.To'ti turi. 28.Tovush, sado. 30.Nota. 32. Amerika qit'asidagi davlat. 35.Haddi sig'moq. 36.Qiz. 37.G'azab, qahr. 38.Xil, nav. 39.Dunyo. 41.Afrikadagi qo'riqxon.

Bo'yiga: 1.Qamariy oy. 3.Chap tomon. 4.O'zbekistondagi shahar. 5.Hind kinosi qahramoni. 8.Valida. 9.O'zbekistondagi tog'. 10. Sitrusli meva. 12. «Gap yo'q» dagi ayol. 13.Estrada guruhi. 16.yuvropadagi daryo. 19. Ushla, ma. 23.Dada, ota. 24.Qo'ylar podasi. 29. Ziyoyorug'lik. 31.Nota. 34.Roven Atkinson ijro etgan rollardan biri. 40.Nota.

Nilufar HADIMETOVA,
Toshkentdagi 302-maktabning
7-sinf o'quvchisi.

O'zbekiston bolalari
va o'smirlarining
gazetasi

Muassislar:
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
DAVLAT MATBUOT
QO'MITASI,
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI
VAZIRLIGI,
«SOG'LOM AVLOD
UCHUN» XAYRIYA
JAMG'ARMASI

BOSH MUHARRIR:
Umida ABDUAZIMOVA
TAHRIR HAY'ATI:
Shuhrat AHMEDOV,
Jamoliddin FOZILOV,
Oynisa
MUSURMONOVA,
Komil YUSUPOV,
Mukarrama
MURODOVA,
Sunnatilla QO'ZIYEV,
Ergashvoy SARIQOV.

Noshir
«Ijod dunyosi»
nashriyot uyi

Gazeta «Ijod
dunyosi» nashriyot uyi
kompyuter bo'limida
terib sahifalandi.
Hajmi A-3, 2 bosma
taboq.

«Sharq» nashriyat-
matbaa aksiyadorlik
kompaniyasida 58.519
nuxxada ofset usulida
bosildi.

Korxonani manzili:
«Buyuk Turon»
ko'chasi, 41.
Buyurtma № Г-2392
Gazetani
Muhabbat
MAHSUDOVA
sahifaladi.
Navbatchi:
Feruza ODILOVA

Ro'yxatdan o'tish
tartibi № 000137
Manzilimiz 700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi,
30-uy.

Tel: 144-62-34.
144-63-08